

Zeitschrift: Annalas da la Societad Retorumantscha
Band: 31 (1917)

Artikel: El reginavel della flora
Autor: Muoth, Eduard
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-192110>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 07.10.2024

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

El Reginavel della Flora

da Eduard Muoth.

IV. Exposiziun.

I. Regina Primavéra

Davent' imperatura . . .

1. Finida, decidida Ei uss la grond' uiara Che era s'endirida Ditg denter mort e tiara.	In saung che scatscha l'aulscha.
2. Ord féglia vî seccada, Il stgir vestgiu de bara De mumma dormentada, Mir' ina fatscha cara.	8. Aschia s'aulzan, creschan Ils paviglions estivs, Ord quels clar resoneschian Solemns accords festivs.
3. In car affon de Flora Aviert ha égls azurs, Sil clom de quella sora Sedestan melli flurs.	9. Entirs ei uss 'gl orchester, Las vuschs ein completa- das, Schege ch'enqual Silvester Ha giu duas entardadas.
4. Scadin' ei Evangeli Per Flora uss spindrada E tras quest Evangeli Terlischa la levada.	10. Lodolas fan preludi, Merlotscha enamiez Diregia senza studi Il bi, solemn tuchiez.
5. Morir stô flur scadina, Siu sèm ei immortals, Quel fila sut purgina Cun melli spérts vitals.	11. Badugn en sias frastgas Tuccau ha baul da dis, Daveras ditg von Pastgas Ha el sil crèst dau is.
6. Sedrovan scô filunzas, Maseinas emplunònd, Daventan lu tissunzas, Ma pauc van scadenond.	12. Uss auters er sedestan E fruschan ô ils égls, Lur veta tuts attestan, Ils giuvens sco ils végl's.
7. La teila stagn sezuola, Atras ils bésts sestauscha, Tras las aveinas quola	13. Ensemen sontga sonda Intunan Alleluja, Vulend cun forza gronda Far crescher 'gl Alleluja.

14. Solemn tuchiez pascal,
Cun dultsch accord melo-
dic,
Tun' tras itschêss floral,
In tempel salomonic.
15. Durai affons en alv
Termaglian en rudî,
Han bein teniu en salv
Il lur festiv tschupî.
16. In rosch, columbas schula
Sur tschemas scô paliats
E teidlan pauc sil „bûla“
Dil sprer che fâ sbargats.
17. E plî e plî s'envîda
La glisch miraculosa,
Plî fin vegn uss vestgida
La Flora, sia spusa.
18. Puspei ils zenns resunan,
Igl ei vegniu Tschuncheis-
mas,
En glisch e forza tunan
Las liaungas de Tschun-
cheismas.
19. Apostels della Flora
Da sur ein inspirai,
Ils pievels della Flora
Festiv ein accordai.
20. Uss vegnan spalancadas
Las portas maiestusas,
Atras van las roschadas,
Tiladas graziusas.
21. *Regina Primavéra*
Vegn oz imperatura;
La stad per primavera
Ei aulta promotura.
22. Nies égl profund s'enclina
Von tonta terlischur,
El cor in zenn bronzina,
Vibrescha cun vigur.
23. En quella baselgiada
De olmas verdegiontas
Lein intonar cantada
Cun levzas balbigiontas.
24. Natira en tschupî
Salida siu Scaffider,
Ils temps ein complenî!
Laud seî al Benedider!
25. A Diu, il Creatur,
Schî sabis en siu ritmus,
Ad el vul mintga flur
Cantar in agen himnus.
26. Tiels petschens sefultschin,
Els ein privilegiai;
Cû nus lur vusch udin,
Lû essan incantai.
27. Da surengiu tschentai
Scô guardias de honor,
Ein els er mondurai
Cun in vestgiu d'honor.
28. Plirs stattan sils portals
Per nus mussar las sendas
Tras tuts itschêss florals,
Schi lunsch scô van las
tendas.
29. Lein buca far dus pass
Tras *lur exposiziun?*
Negin bein s'enriclass
Sur tala excursiun.
30. Mo pintga visitada
Lein far tier ils plî buns,
Cul maun brancar pugnada
Dils plî madirs farbuns.

II. Avon portals fluri

Las guardias fan parada . . .

1. In rosch cun égl rubiésti
Seraspa sin cadrûvi;
Els laîn schigiar il résti,
La notg sei stau dilûvi.
2. In tschûpel giuvens frars;¹
En fatscha els semeglian
Ad *in* ch'a nus ei cars,
En auter dispareglian.
3. *El* ei adin' a casa,
Ed *els* per las pitgognas,
Nuot risa els a casa,
Ne gromma ne chistognas.
4. El ei in schi dumiesti
Ed *els*, schege parents,
Han senn dil tut rubiesti,
Ein agens casadents.
5. Scô ils zagrinders fan
Bivac sper igl uaul,
Darar plî lunsch els van,
Plitost a létg fetg baul.
6. Lur frar ha casa stabla,
Mantegn sidretg il catsch;
Els dostan tut giud tabla,
Sefultschan lû el tratsch.
7. Ma mintga primavéra
Scadin la tiara fènda,
Stend ina biala séra
Puspei sut nova tènda.
8. Alv parisol de flurs
Arv' ô scô in Inglès,
Fimond fâ lû odurs
Per volver pigns Chinès
9. Er feglia ha gizzau
Scô lontschas adenpéz,
Ma tgei ha ei gidau?
Mesiras senza néz!
10. Enstagl dils pigns Chinès
Lur gross cusrins tavauns
Visettan ils chischnès
Per rabbitschar dus pauns.
11. S'entaupan cun saléps
Che arvan ô lurforsch;
Anètg retillan léps
Ed anflan spèrt in storsch.
12. Ma cu 'l luschart schluétta
Il crocodil — sin tètg,
Lû tut las armas béttà
E vid vegn ei anètg.
13. *Suitg selvadi* scrola
Siu tgau e rî da cor,
Plî tard el volva stola
Cun ner valî anor.
14. El porta uss sin tgau
In grond canaster uîgia,
Cun quel vâ 'l a marcau,
Ma mai en ina stiva.
15. Las troclas dell' uîgia
Nus dattan fin sirup
E *prima* buglia-suitga;
Tgî maglia, ei buc in tup.
16. Scô siu frar, il miedi,
El ha in tgau de vaglia;
Il meglier dat remiedi,
Cû 'l *fâ ses peis en paglia*.
17. Schigenta las palius,
Fâ ir la unfladira,
Quels tussegai bulius
Cav' ô cun zappa dira. —

¹ Sambucus ebulus, L., suitg selvadi, uîgia, Attich.

18. Uss tscheu — mirei pomai!
Tgei niebel, grond gardist!
El vegn numnaus — jeu
sai —
Il corporal *Genist*.
19. Stoi el in tec tentar
Pervia de siu sabel;
Tschunsch vegn serevol-
tar —
Vegn esser fetg probabel.
20. „Bien dî, sur corporal!
Aha! „en grande tenue!“
Tennis sc' in general
Oz denter vus „revue“!
21. Ma co? veis scumbigliau,
Vus — ch'essas heral-
dist —
Vus vesses trubistgau
La *arma de Genist!*
22. Vus vevas ge fixau
Exact la vossa arma —
Bein buca giu berschau
Ei têtg de vossa farma?“
23. „Tgei leis cun quei vus
dir?
Risdei in pau plî clar,
E lû vî schar sentir;
Miu meini declarar.“
24. „Vies num el catalog
Sescriva ge *Scopârius*;²
Senz' esser filolog —
Ne duess vies sur nota-
rius —“
25. „Avunda! veglia fabla!
Mal essas informai!
L'errur ei ge palpabla:
Vus essas senistrai!
26. Perquei che l'onda *Gniesta*,
Nunsavend tgei far,
Beinduras sia résta
Mo drova per *scuar* —
27. *Nuot* essan complicai
Cun ella scô *scoparia*;
plai,
Ad *ella* — schei, sch'ei
Signura *Caudataria!*
28. Noss' arma en uiara
Vegnid' ei entschellida
Dals retgs dell' Engheltiara
Vegnid' ei elegida.
29. In antenat „de nous“
Ei staus il *bandierê*
Tier Gottfried de Anjou,
Bab dils *Plantagenets*.
30. Nus vein ad el dau l'arma,
Ed el a nus noblezia;
Nus stein entras quell'
arma
En lîgia de carezia.
31. A mi ei la mondura
Dal maun della regina
Cun nossa biala flura
Vegnida surcusida.
32. En nies palaz floral
Jeu sun tschentaus gardist,
Cun grad de corporal,
Sun corporal Genist!“
33. „Endretg! famus gardist!
A ti nies compliment!
Tiu ver num ei *Genist!*
Tuts tegnien endament!
34. Schege aristocrat,
Vas era per nies trutg,
Restond in democrat,
Scô — *veritabel brutg*. —“

² *Cytisus scoparius*, Lk., brutg de scuas, Besenginster. Die *Plantagenets* (*planta genista*) führen die Ginster im Wappen.

35. Ma ussa atenziun!
Leu vegn la sia sora;
Ha pintga attracziun,
Ell' ha il maun che fora.
36. Passar stô schî per nau-
scha,
Ch'ei — *Nona dil Tschar-
riesch*,³
Davéras fâ bahautscha
E sâ sgarflar per diesch.
37. Per nuot la cotschna crèsta
Ha buca tont rasau!
Siu tgiern sisum la tèsta
Savens ha vilentau.
38. Per nuot vegn buc num-
nada
„L'uiara de cumars!“
Cun nus ei buna stada,
Nus essan ses cumpars.
39. Davéras, cû ei crètta,
Vegn ella a cavègl,
Magari breigia mètta
De dar in bien cussègl.
40. La vâ perfin scô sora
El végl spital St. Plasch,
Giu funs en la scadiola
Or truscha dultsch ne asch.
41. Il bien stovein nus prènder
Senza tschaghignar,
Il mal stovein nus fènder
E buca suflentar.
42. Sâ — sche „biendî“ nus
dessen
A dus de buna pasta?
- Aroma — strusch ch'els
vessen,
Plitost sa-tgei che raspal
43. La pial tier in ei brina,
Fâ barba, lai sî frina,
E l'auter port' adina
Sisum il tgau la spina.
44. Bandiera tricolora
Dad in vegn sî alzada,
Tier l'auter, tgau che fora,
En verd ei colorada.
45. Tier domisdus la côcla
Stô prender colur néra,
Cû ella sefa côcca,
Cû 'gl onn di „buna séra“.
46. La côcca scô la scorza
Ha forza tut apârti,
Ins sto cun quella forza
Er far in quent apârti.
47. Ins stô ge schar sferdar
In onn il thé lennpurla,⁴
Sche in vul buc spitgar,
Vegn el schagiar la purla!
48. Er l'auter, *spinencrusch*,⁵
Davér ei buc in tup,
Ha spinas tut en crusch,
Ma dat in bien sirup.
49. El less nus schar schagiar,
Ma nus pauc gust havein,
Per schar els returnar,
In pign bimaun nus dein.
50. Uss sez anflein la via,
Nus essan buc affons,
Nus essan silla via
Gést sper ils paviglions.

³ *Ononis spinosa*, L., *Nona dil tschariesch*, Hauhechel.

⁴ *Rhamnus Frangula*, L., *lennpurla*, Faulbaum.

⁵ *Rhamnus Cathartica*, L., *spinencrusch*, Kreuzdorn.

III. En stils durai, bizars.

Sestendan paviglions . . .

1. Sigl ur orsum il crèst
In tgietschen bì sgolatscha
E cloma cun viv gèst
E rî cun biala fatscha.
2. Igl ei in vegl amitg,
Ad el struclein il maun,
Ma — buca propi ditg,
A mi vegn ge il saungl!
3. „Ge, mira, cò ti pèglias!
Di el, fagend risada,
Sche ins stô ir per strè-
glias,
La dètta vegn scarpada!“
4. „Sche has ti pia strèglias
Von tias novas villas?
Davéras las marvèglias
Savens van ellas guilas!
5. Vom — item — selegron
Che eis puspei sin posta;
Neve, eis mercadont
Puspei de péra tosta!“
6. Ge, vegl ei mercadont;
El ha in cor sc'in pétschen,
El dat a mintg' affon
Pischutta cun mèl tgietschen.
7. Cû el en flur aunc stava,
Cun nus fageva printgas,
A nus lû regalava
Schi bialas, mèlnas rintgas.
8. Plî tard lû scheva mumma:
„Pernei la canistrala
E mei visum la tumma,
Vinatscha ei uss biala!⁶
9. Vegnî cun brava zuglia,
Mumma paina frina
Pèr far la cotschna buglia,
Ch'ei buna medeschina.“
10. Nus mavan destaccond
Las iuas purpuradas,
Cun tgietschen selavond
Manuttas premuradas.
11. Patrun mai sevilava,
El schava far matgiert,
Las iuas regalava,
El vev' il cor aviert.
12. Nus mavan lû fundond
Mintgin in pign negozi,
Nus mavan speculond
Persuls ne er cun soci.
13. Nus schavan inserar:
„*Salamis de Vinatscha!*
Tgî tals pô buc cumprar,
Stô esser glieut puprat-
scha!
14. *Salamis de Vinatscha*
E frestgas sanganadas,
Che fan famosa catscha
Sin febras passionadas!“
15. Vendevan bienmarcau,
Nus vevan ditg venal,
Ma vein lû sez magliau,
Per buc schar ir en mall!
16. Fuss bein stau donn pil
vin,
E vin stô la vinatscha
Haver in bien e fin,
Schî franc scô la parat-
scha!

---

⁶ Berberis vulgaris, L., vinatscha, Sauerdorn, Berberitze.

17. Mantegn real siu vin,
Lavaga buc la mur,
Schege che vess sterpin
Per dar in pau colur!
18. Vinatscha ei sensibla,
Sensibla scô Mimosa;
In fein ad ell' ei sibla,
Che muenta la termosâ.
19. Vinatscha dat albiert
Al *bab* dil *ner tizun*,⁷
Agl *er* fâ grond entiert
Arvend quella stizun.
20. Stai bein uss, marcadont!
Fai star dalunsch la fèbra!
Jeu vegn en cass flagront
Tier tei sin mia zèbra.
21. Lein ir! ma cun adatg
Mettei uss vî ils peis!
Nus vein ge, cont bufatg!
Mosaica suttapeis.
22. Ei quei, o schei a mi,
Planira de Saron?
Ei quei, o schei a mi,
Arviul dil Pantheon?
23. Mosaica admirabla
Ord spir quadrella viva!
De far lavur schî habla
Qual art vegn bein a riva?
24. En tgietschen ed en alv
Duas bialas orchideas
Han mess profund en salv
Il plan de lur ideas.
25. El fundament fan lîgia
La mumma e la tatta,
Cô educar la spîgia,
Lur talentada matta.
26. Filond, tessend fan spèrt
De cûser niev vestgiu,
E rasan el sul crèst,
In merviglius tessiul!
27. Cô denter las duas alas
In pic gagliard semova!
Navètta cun duas palas
Tgeuetta or senoda!
28. Marvègl, cû la rugada
Vâ sî pendend scalintgas
Naschida ei roschada
De tgei duradas pintgas!
29. Sâ — tgî ha dau adina
Ad ellas bien cavègl?
Cuchegian ord lur tgina
Sil bab, il bî solègl.
30. Tuttas ein zuppadas
Davos floram scô neiv,
Ornadas e fittadas,
Ins vesa tras la seiv.
31. Adina en lur tgina,
La séra van a cûcher
E laîn vègliar la glina
Che dat ad ellas zûcher.
32. Sedèstan lû marvègl,
Selavan cun rugada,
Schigentan cun solègl
E stattan en parada.
33. La labiala sura
Capétsch surô bein stènda,
La popa della flura
Encunter glisch defènda.
34. Labial' inferiura
Studegia modas iastras,
Scô véra stuccadura
Vul ir sin ball de mascras.
35. La mumma e la tatta
Ensemen fan cussègl
Tgei num dar alla matta,
A quei schî viv battègl.

⁷ Berberitzen-Staubschwamm, Erzeuger des Getreiderostes.

36. Ein alla fin perina
Sil num de *Hiacintha*,⁸
Damondan per madrina
La onda Terebintha.
37. La sia sora cara
Stô esser cavalier,
En scola vâ d' uiara,
Ha sî capetscha fier.
38. Tier ell' igl alv ei ars,
Ell' ha ord la cotschnur
Fatg in mantî de Mars,
Simbol della valur.
39. Vul esser salidada
Cun tetel *militar*,
Il grad ch' ha en armada
Ei mai vegnius el clar. —
40. In melli, plî e varga
Sedumbran Orchideas;
Tgî less cheu far la carga,
Sche tuttas han trofeas!
41. Tont plî che las plî biaras
Per nus' ein stagn dalunsch
En quellas caudas tiaras
Che nus vesein buc
tschunsch.
42. Negozi spezial
Cun lur tschaguolas fan,
Product oriental,
Las apotecas san.
43. El vâ scô in Kalèb,
Per explorar fortuna,
Turnond cun il *Salèp*,
La medeschina buna.
44. Cû vâ da Occident
Natira ferm spossada,
Salèp digl Orient
Emprova la spindrada.
45. Tier nus, ils scarpacault-
schas,
El vess 'ca fatg fitschentas,
Sch'el vess ge fatg ba-
hautschas
E buc spargnau las stentas.
46. La mumma mo saveva
Per nus in bien recept;
Quel sil badugn carscheva,
Plî ferm che tut Salèp!
47. Pulit exercitava
Uffeci de profôs —
In plaid tut medegava:
„Mei! encurrî *totôs!*“
48. Tgî fuvan ils *totôs?*
Las *orchis* silla val;
Jeu mavel cugl Ambros,
Ditg vevan buca mal!
49. Mintg' onn da Sognilcrest
Nus vevan ge da far
Ensemen cugl aug Rest
Von casa nies altar.
50. Sâ — cû nus returnavan
Cun flurs de Sognilcrest
E quellas lû rasavan
Il dî de Sognilcrest.
51. Da végl, tiel til de Ceres,
Matets en alv vestgî
Purtavan avon Ceres
Las orchis scô tschupî.
52. Las vias oz vestgidas
Cun orchis e pigniel,
Solemnas beinvegnidas
Fan oz al *Paun dil tschiel*.
53. Liung il festiv revier
Fan orchis e pigniel
Cun il badugn spalier
Avon il rêtg dil tschiel.

⁸ *Orchis bifolia*, L., weißes Knabenkraut, Waldhyazinthe. *Orchis militaris*, Helmknabenkraut. *Orchis ustulata*, gefleckte Ragwurz.

54. Affons spir innocenza
Van dend cun égl carin
Salid cun reverenza
A lur amitg divin.
55. La orchis benedida
Vegn lû sil dî otgâvel
Vî sil ladrétsch sternida,
Per benedir il pâvel. —
56. Stovein aunc salidar
La orchis *stgirentada*,
Schar ella raquintar
La si' aventurada.
57. Ei fuva sil Calvâri,
La mumma dil Salvader
Aviert vev' in aquâri
Egl égl matern larmader.
58. La „orchis dellas armas“
Volvend ensi crestada
Per collectar las larmas,
Davér ei *sebarschada*.
59. Da lû ei stgirentada
La nossa orchis buna
E vegn da lû numnada
La „*larma-Nossadunna*“.—
60. Uss vinavon in pass
Bufatg sur la mosaica,
Lein buc vegnir el cass
De far lavur prosaica.
61. Sin ina verda scala
De feglia fin dulada
Vegnin tier Polygala,⁹
La pintga, schî durada.
62. Sin calisch verd la flür
Senoda scô navètta,
En tgietschen ed azur
Sgolar lai bandieretta.
63. Nus ella battigein
Cun num de *tgaupuauna*,
- Ell' ei, sche nus schigein,
Amâra fétg, ma sauna.
64. Capescha bein surtut
Noss' orgla de spurlar
E fâ cun fin manut
Puspei pulit tunar!
65. Bugen spèr tgaupuauna
En societât semasa
Il nies *treifegl-gensauna*,¹⁰
Er el ha biala casa.
66. Semeglia ina iua
Che ei ensî volvida,
U crèsta d'ina biua,
En lila-alv tschurrida.
67. Sper ella il treifegl
Arv' ô siu parisol,
Aviul cun siu bien égl
Sin ella drizz' il sgol.
68. Tier ella tahigiond
Vegn il blessau cavriel,
Gensauna implorond
Per el e siu ansiel.
69. Gensauna, cor de stènta
Surprend il medegar;
La fèbra oz stizzènta,
Damaun dei el turnar. —
70. A quels che san sittar
Sut num de catschadurs,
Schî bein de mo blessar,
Lein porscher er duas flurs
71. Mo mira! quell' ei biala
E sil capî bein, stat!
Siu num, il vér — *spuria-*
*la*¹¹
- Savens ei — *cuagat*.
72. Ella vegn numnada
Beinduras er *pignola*,

⁹ Polygala amara, L., Kreuzblume, Hahnenkopf.

¹⁰ Menyanthes trifoliata, L., Bitterklee.

¹¹ Equisetum arvense, L., spuriala, Zinnkraut.

- Tenor scô vegn duvrada
Mass era — gartirola.
73. Davéras ella sgara
Il verdirom dal zinn,
Fâ sanadat plî clara,
Igl endadens plî fin.
74. Il téff ord la panaglia,
Il gliét ord aua ston,
Ir ô stô la canaglia,
Scô schèss sur Kneipp,
plevon. —
75. Adatg! veis giu d'agur
La diala leu zuppada?
Sut faua dat sinsur!
D'odur vegn ell' anflada.
76. Vâ spèrt scô ina pérla
Per bials glasins de latg,
Dersch' ô il vin d' *Asper-*
la,¹²
Vinâdi dultsch dil Matg.
77. Per quel ha monopol,
Cun treis ei sociada;¹³
Dat mintga part siu stol,
L'ambrosia ei spinada.
78. Gést visavî l' „Asperla“,
Il restorant de vin,
Stat — „Dépendance d'As-
perla“,
Ustier ei in *nanin*.
79. El ha aviert „Chalet“
En ura calirada,
Pinau in fin „gele“
Per nossa frestgentada.
80. El frestg bien dell' umbriva
El ha rasau tuâglias,
Ei tila tras la stiva,
Tuâglias fan rubâglias.
81. Il siu refrestg, in fin,
Picant e delicat,
Nies bien, barbau nanin
Adina tegn parat.
82. In dat el scô *treifégl*,
In scô *crystal de latg*;
El ha bien gust, nies végl,
El ei condîtor fatg.
83. Treifégl ei in *treicor*
Che vulan esser *in*,
El latg vul ir il cor,
Quei di il cristalin.
84. Ha ge aveinas cor,
Bî rosa vâ tras alv,
Vul metter en tiu cor
Il bien perfetg en salv.
85. Ei „table d'hote“ vargada
Ei vonza aunc gentar
Avunda per roschada
Che vulan er schagiar.
86. Davéras, tgei tschuplada
Affons, leu cuchigiond!
Vesend els la tablada,
Els quoran selegrond.
87. „Paun-cucû! — ins con-
ta —¹⁴
Paun-cucû, nu' eis?
Daditg il cucû conta,
Er ti eis bein per peis?
88. Sâ, sch' il paun-cucû
Ha era mess sî priel?
Sâ, sch' il paun-cucû
Chischau ha siu caschiel?
89. Vegnî! schigei il paun!
Schigei il siu caschiel!
Ti sas magliar il paun,
Jeu vom cun il caschiel!“

¹² *Asperula odorata*, L., asperla, reua, Waldmeister.

¹³ Feglia-farbun, cassis, glechôma.

¹⁴ *Oxalis acetosella*, L., paun-cucû, paun e caschiel, Sauerklee.

90. Ti, audas la risada
Ord il curtgin despèras?
Ti, mira-tgei mesada
En miez de bialas èras!
91. Glieut pintga, ma durada,
Malètg de harmonia,
Da vegl enneu disada
De star en compagnia.
92. „Beinvêgni! gnis sacuras?
— Clom' in ord ina foppa —
Puspei veis scô autruras
Voss' ura che vâ zoppa.
93. Daditg nus vein pinau
Per vus la perdunonza,
Nus vessen prèst tertgau
Che vesses la pleronza.
94. Uonn ei ge per peis
La prigulusa chôlera,
Pinar tier nus saveis
Per quella biala còllera!
95. Ge, nus lein salidar
Endretg la veglia cutscha,
Sin ella lein nus dar
Che stoppi ir cun crutscha.
96. Dal caul oz tut che plira,
Vegnî el salon vèrd!
Nus lein temprar calira,
Pinaus ei il dessèrt.
97. Daditg vein nus rasau
Orviert nossa tuâglia,
Sin quella pertgirau
Diemberèri de muâglia.
98. Il Matg vein scô adina
Formau il nies scadlèr,
La nossa raub' ei fina,
Capin mistrégn rodèr!
99. Miolas de cristal,
Schî bî ed alv scô latg!
- Tragl alv vâ in rosal,
Scô vin ch'ei derschs el
latg.
100. Las chicras, cavigliadas
Sin in taglier viv vèrd,
Vegnan lû midadas
En il plî fin dessèrt.
101. Las vegnan madiradas
En scola dil solègl
E fin lû preparadas!
Quei vul in bien cavègl!
102. Nus auters, *ils pensivs*,
Vein senn e gust pil stgir,
Certs auters, nârrs nativs,
Il *tgietschen* laîn seglir!“
103. „Oho! clom' il *Garnédel*,¹⁵
Izun, eis ti scuius?
Fai buca ch' il Garnédel
Aunc vegni plî cotschnius!
104. Ei para ch' igl izun
Per dir precis il vér,
Da giuven sî izun,
Giu hagi siu saung nér!
105. Cun ténta virolaus
Stô esser bein vegnius
Ch' el ei vegnius tut blaus
E mai plî revegnius!
106. Jeu cun miu frar *Gervais*
Vein saung plî natiral,
Perquei ston er nos rais
Furnir al grond spital.“
107. „Buc sefigei schî gronds,
Capétschas cotschnas, vus!
Nus essan aunca tonts,
Tut plî stimai che vus!
108. Jeu cun miu frar *Mutschin*,
Nus vein negozi grond,

¹⁵ *Vaccinium myrtillus*, izûn, Heidelbeere. *V. uliginosum*, mutschîn, Sumpfheidelbere. *V. Vitis idaea*, garnédel, Preiselb. *Arbutus uva ursi*, L., gervais, Bärentraube.

- Tudî tras nies curtgin
Van hontas scadenond.
109. Nus essan er tumprivs,
Ma vus cun vies zinner,
Vâ bein sche essas vivs
Zacû il meins d'October!
110. Surtut stô il garnédel
Da giuven esser staus
In tut falliu canédel,
In schâni, senistraus!
111. Pertgei veis vus duvrau
Mintgin sisum la nusch,
Vul dir — fontauna tgau,
L'enzèna della Crusch?
112. Quei, franc ei daventau
Nevé — per bandischar
Ord stiva de vies tgau
Il nausch e siu saltar!
113. Aschia battegiai,
Vus essas a nus cars,
Nus essan sociai,
Nus essan tuts scô frars.
114. Nus auters essan Nèghers,
Vus auters Indians,
E tuts ensemen lèghers,
Ma essan buca vans.
115. Nus essan in treifégl
Che ha la fuorma cor,
Ensemen mo *in* égl,
Ensemen mo *in* cor.
116. Sesî uss, hosps, a meisa,
Laschei nos frétgs gustar!
Nus dein aunc buna peisa
A casa da purtar
117. Pernei els e struclei,
Fagei cun els bien vin!
In auter onn turnei,
Sche nus lû aunc vivin!"
118. Bravô! ti legher chor!
Merettas in tschupî!
- Evîva il humor
D'izuns e compagniè!
119. Nies plaid spiraus ei
strusch
Che dus affons durai
Sentir laîn dultscha vusch,
Fan spèrt nus incantai.
120. Sin bî e vèrd lautget,
Teater per affons,
Els contan in duett,
Scô san mo dar affons.
121. Giuvnetta per il maun
Vegn cun in pign durau;
Quels dus han giu bien
paun,
Quei vèss jeu engirau.
122. Uss conta la giuvnetta,
Ch'ha véstas scô aurora,
Carina canzunetta,
Cun dultscha vusch sonora.
123. „Jeu vî cun miu cantar
Descriver 'gl origin
Cò quest affon schî car
Ha véstas scô il vin.
124. 'gl affon Salvader car,
La primavéra baul,
Vegn er per visitar
Nus flurs en igl uaul.
125. Nus mavan s'enclinond
Von igl affon divin
Che mava salidond
Numnond per num scadin.
126. Quest pign, scô 'l ei sche-
naus,
Sefâ davos in fein,
El vegn scô emblidaus,
Cuntents ei buca bein.
127. Ses égls ein spèrt tut
pleins,
Las larmas lai seglir,

- El stô, vegnend dal meins,
Cun gronds sangluts bargir.
128. Cheu di 'gl affon Salvader,
Volvend pass anavos:
„Avon il tiu Salvader
Ti sezuppar mai stos.“
129. El passa vî tiel pign
Che dat uss buca sun
E dend in bêtsch al pign
*Naschius ei il farbun.*¹⁶
130. Miu pign, il bien farbun,
Ei gronds entras vertit,
Mo quei pô buc farbun —
Dustar igl appetit.
131. Quei lû ei daventau,
Cû in affon anguord
Per in affon fomau
Ha giu in cor tut suord:
132. Farbun stézz' a malsaun
Calir' e purgatieri
E dat ad el in paun
Ch'el vegn puspei in Gieri.
133. A membra schalentada
El ei in medegader,
De tutta sort bargada
El ei in fugentader.
134. Asperl' e fégl farbun
Han finas sorts de thès
Venal en niès Grischun,
Che van sul thè chinès!“
135. „Câlla, câlla, buna!
— Uss cloma il farbun —
Schiglioc dun ina buna
A ti cun in tschadun!
136. Salva, salv' il laud
Per tei, o cara sora!
- Quel auda senza fraud
Davér a mia sora.
137. Ell' ei perderta diala,
Siu num ei bials —
*puauna;*¹⁷
Ell' ha colur reala
E vésta çotschna sauna.
138. Schegè in téc spinusa,
Quei ei ge mintga rosa,
Eis ella fétg virtusa,
Dè amureivla posa.
139. La stad ei doctoressa
Ed arva drogheria,
Ell' ei delicatessa
En sia factoria.
140. Mèl, sirup, ischiu
En dosas e flacons
Dad ella vegn vendiu,
Cun tuortas e bonbons.
141. Recepts per mals divers,
Perfin per égls e dents,
Sâ ella cun ses vers
Far buns, gustus, pussents.
142. Puaun' ha ina sora,
Ch'ha era fatg fortuna;
Schegè ch'ei ina *mora*,
Ei fétg perdert' e buna.
143. Schegè tut stgir' e néra,
Vegn ella sc'in' aurora,
Cû ei daditg gia séra
Vegniu tier sia sora.
144. A domisduas jeu sun
In car e bien amitg;
Puauna cun farbun
Schei tuts uss viver ditg!“
145. In ferm applaus resuna,
Il pavillion balontscha!

¹⁶ *Fragaria vesca*, L., farbun, Erdbeere.

¹⁷ *Rubus idaeus*, L., puauna, Himbeere. *Rubus fruticosus*, p. néra, Brombeere.

- Faviala ei grischuna,
La viarva ei romontschal
146. O végna, ti alpina,
D'izuns, farbuns, puaunas,
Aviarta eis adina
A tuttas sorts d'urlaunas!¹⁸
147. Tgî ein ils vignerols
Che ligian sî la vit?
Nanins — quels buns fi-
gliols
Divina de vertit.
148. Els fan da hortulans
Egl jert schî spazius,
Ils pigns ein vers titans
E fan lavur discus.
149. En ina notg erégian
Durai baghetgs florals,
Cun art els tut diregian,
Lur art ei immortals.
150. En feglia ciselada
Caveglian en rosetta
Che ei schî fin turnada
E mira scô steiletta.
151. Frestgentan il curtgin
Cun arver la schuada,
Els laian plover fin
Fontauna de rugada.
152. Rugada giu setschenta
Sin méschel, feglia, flurs,
Dedesta e frestgenta
Cun forza las verdurs
153. Ils buns nanins — tschupî
Buc vulan acceptar,
Naven ein tuts stullî,
Cû punscha strusch il clar.
154. Er nus lein mover pass
E buca terglinar,
Sche nus lein aunc per cass
Dus paviglions mirar. —
155. Il proxim paviglion,
Aviarts gia la damaun,
Scô arma sil balcon
Ha *detta ded in maun*.
156. La inscripziun resuna:
„Il maun che ora stendel
Ha forza e fortuna,
Essend il maun de Gren-
del.“
157. A Grendel, Diu de mar,
Haveva plîdaditg
Pudiu giu strubigiar
In maun — in' inimitg.
158. Quel fétg' il maun el
tratsch,
Il maun vâ lû catschond
Igl onn sequent siu catsch,
La dètta vâ spigiond.
159. Perquei ei *jarva-dèt*,¹⁹
Ha treis u tschunc u siat;
Mo *l'auca* vâ trend dèt
E venda argent-giat.
160. *Siu* dèt ei ge stendus,
Suten ei argentaus,
Aschia vegn carschius
Per domignar babaus.
161. La pintga, ma fermetta
— Ell' ei ge Potentilla —
Cun forza giu per dètta
A madernatsch la tila.

¹⁸ Tetrao lagopus, urlaun, Schneehuhn.

¹⁹ Potentilla, Fingerkraut. P. anserina, L., pastg gaglina, Gänsefingerkraut, Krampfkraut. P. verna, flur Nossadunna, Frühlingsfingerkraut. P. tormentilla, Sibth., flur de mal dell' jarva, ragisch cotschna, Rot-, Blut-, Ruhrwurz.

162. Tanienta en bravura
Ad ella nuot encrescha,
Apârti ha premura,
Duasgâ per onn flurescha.
163. La sia pintga sora,
La Potentilla Verna,
Scô ella, pintga rosa,
Durada rosa melna,
164. Levada ei marvègl,
Allèrta gia il Mars,
Per salidar solègl,
Il bab, schî buns e cars,
165. Sil crèst ei sepostada,
Savend plî lunsch mirar,
Attent' adina stada
Cû 'gnessi returnar —
166. Cû 'gnessi returnar
La mumma schî lunsch ida,
Volend lû caminar
Per far la beinvegnida.
167. Scô in affon durau
Uss quora exclomond:
„La mumm' vegn on Ca-
prau,
Solègl vegn bronzinond!“
168. La nossa pintga flur
Ei gronda en fortuna;
Ell' ha in num d'honor:
„La flur de Nossadunna.“
169. Cû ella vegn struclada
Vegn saung ord las savurs,
Aschia figurada
Vegn „mumma de do-
lurs“. —
170. La tiarza Potentilla
Aunc plî ad ault ei ida,
Senumna Tormentilla,
El bien ei endirida.
171. Sin *quater* reduciu
Ha fégl de sia glisch,
Ma ell' ha entschelliu
Cun forza la ragisch.
172. Ord quella derscha fiér
El saung dil pallescent,
Biars san duvrar siu fiér,
El fâ il freid rovent.
173. Siu renomau savun
Fugenta schluppadiras,
Siu étg als égls schizun
Stizzenta barschadiras.
174. Perquei sche ti eis mals,
Ti cavas Tormentilla
Che hagies verdus pals,
Cû vegn la Strianilla!
175. Cav' era Tormentill,
Cû vas per ragisch-rena,
Schî denter sogn Cirill
E denter sontga Vrena. —
176. Dus pass mein vinavon
E stein avon entrada
Din auter paviglion —
Quel fâ pulit parada.
177. Tschinclai da perigons,
Cheu stattan posts nuvus,
Igl ei ils *poligons*,²¹
Verdus dils plî famus.
178. Lur stil entochen sum
Nuveglia encaveglia,
Perquei ha era num
Il paviglion *Nuvèglia*.
179. Sin porta sc' in Suisse
Stat nies *Gionin d'ut-
schals*,²²

²¹ Polygoneae, parvengla, nuvèglia, Knöteriche.

²² Polygonum aviculare, L., Wegetritt, „Hansel am Weg“.

- El porta mai la buis,
Havend mai sî schuials.
180. Da giuven s'empermess
Cun Grètta della Stina,
Ei lû il plan sefess,
Ma buc tras lur scarplina.
181. Perquei lur cors scarpai
— Aschî raquent' la prau-
la —
En flurs ein 'gnî midai
Dad ina buna diaula.
182. La „Gretta della Caglia“²³
Vegn *Nella de Damascus*,
Tier prenci de Runcaglia
Vegn Gion numnaus sco-
lastus.
183. S'avonza a siu tur
En casa Poligon
Scô grond avicultur,
Quei ei aunc uss nies Gion.
184. Turnond cun sgol rapid
Sturnagl, igl arbogastus,²⁴
Per Gion ha 'l in solid
Adina da Damascus.
185. Patrun dil paviglion
Sto esser Muselman;
Bein quels ir sî sil tron
La *mesaglina* fan?
186. La mesaglina stat
Scô tgiet sisum il spitg,
Suten ei pia dat
In um ch'ei siu amitg.
187. Daveras el ha num
Salin dils Saracens,²⁵
Sut tal vâ lû quei um
Entuorn tier nus savens.
188. Cû 'l seghel ei medius,
Ins mètta ge la *haida*,
Siu strom ei prèst car-
schius,
Nun — ch'aura fuss fétg
laida.
189. Formescha prèst in lag,
In lag che rocla flurs;
El lag, jeu mettel pag,
Combattan las colurs.
190. Sin fatscha alvas undas
Senodan cun valor,
En cavas plî profundas
Serocla il purpur.
191. En quel il strom sebogna
E salva la cotschnur,
Perquei tudî sescogna
Cugl alv de sia flur.
192. Roschadas attaccontas,
Stuschontas repugnadas,
Stuschadas ballucontas,
Pugnontas ballucadas!
193. Combat laventa forza,
Ord fier fâ el itschal,
Fa 'l era giu la scorza,
Suten vegn ei curnal.
194. Arrivan gést ad uras
Sin cavaluts — husars,
Amitgs de nossas fluras,
Visettan lur bazars.
195. Els miran e marcadan
Tier ellas mèl e frina
E sil mument lû pagan,
Ma pagan mo cun frina.
196. Ma ellas ein cuntenzas,
Resegnan sin igl alv,

²³ *Nigella damascena*, L., „Gretl im Busch“.

²⁴ *Sturnus v.*, Star.

²⁵ *Polygonum Fagopyrum*, L., *haida*, Buchweizen, Türkenkorn, blé sarrasin.

- Mettend cun reverenzas
Lur buna sort en salv.
197. Vegn el solègl madira,
Vegn tratga ô cun pèda,
Sgulond sur la cultira
Aviuls van cun lur prèda.
198. Aschia fan cruschada
Culs cotschens Saracens,
Turnond lû cun sunada
Puspei tiels indigens.
199. La haida plî cotschnègia,
Siu graun, in poligon,
S'endira, sestgirègia,
Fischaus en perigon.
200. Madirs, vegn da medunza
Pigliaus cun il scusâl,
Medunz' ei er scudunza,
Il prau ei igl irâl.
201. Il graun, ch'ei ners, vâ
spèrt
Atras il strèt g mulin,
La sia frina, cert,
Semeglia al fulin.
202. Tutina ils maluns
Scô era ils bizochels
Ston esser cherli buns,
Els van tut en tgaubro-
chels.
203. Sin éschuschina vegn
Uss in ch'ei tshécs scô 'l
cutsch!
Mirei, il pasler vegn,
Mirei, cô 'l fâ in biutsch!
204. „Veis oz spazzau camin?
Tgei coccas leu sin meisa!
Cungidas cun fulin!
Cô vus veis fina meisa!
205. Mettei — veis cupitgau
Puspei vies Saracen!
- Hai viu, vus veis raffau
Il siu entir terren.
206. Mo sche quellas coccas —
Jeu tratgel scô jeu tratgel!
Sche mo las néras toccas —
Jeu tratgel scô jeu tratgel!
207. Saveis, tgei veis magliau?
Saveis *raschun* dil *ner*?
Jeu sai, cô quei ei stau,
Jeu vî vus dir il vér.
208. Miu renomau basat,
In tgau da funz studiau,
Ha raquintau al tat
Il fatg en detagliau.
209. „Ei fuv' in dî ded Uost,
Nus fuvan sî Restein,
Jeu gidel cun miu truost
De regular il fein.
210. Péz Nér ha sî capétscha,
Jeu haiel buc bien saung,
La steppadat camétscha
Smanatsch' a fein e graun.
211. Cheu tun' ei sî Puntèglias,
Sgregnendesmanatschond,
Las nèblas van per strè-
glias,
Scô furias sestuschond.
212. Cun siu martî Vulcan
Sfrachègia en la frâvia
Cadeina agl orcan —
Quel vâ cun ségls de râbia.
213. Sur val vâ spalancond
Burascla néras alas,
Cun forza tshallatond,
Scô bastiment cun palas.
214. S'avonza camegionta,
Il tun ramplun' e sfracca,
En fuola tschapitschonta
Sederscha uss la dracca.

215. Profund il dies giu stor-
schan
Ils feins, ils èrs, ils glins,
Perfin ils pégns sestor-
schan,
E fan terments enclins.
216. *Mo in* — uss patertgei!
Vev' en siu tgau carschèn!
Saveis tgeinin? lignei!
Rampun de Saracen!
217. En siu sgarscheivel vèz
El greva: „Jeu sun Terc!
Tuchei buc' en miu fèz,
La cruna de tgau terc!“
218. Cheu cloma la burascla:
„Sî tscheu! artiglieria!
A quel lein rumper fracla
Cun nossa batteria!“
219. Enina ei sdernaus
Giun plaun scô pètta
platta!
Siu *graun* tut *ner, ber-*
schaus,
Scô el aunc uss secatta.“
220. Uss veis vus cheu l'histo-
ria
De vies carin amitg!
Veis part de sia gloria,
Cun ir tier el a vitg!“
221. „Vas gleiti? baderlun!
Casacca de scuidonza!
Schiglioc, o magliadrin,
Jeu lasch' schigiar ple-
ronza!
222. Stai ti tier *tia* vèngla,
Per tei ei bun' avunda,
Ti sas ge, *nossa* vèngla
Buc ei dal tut rodunda.
223. Savesses sestrunglar,
Fuss donn pertei smar-
schun!
Stovesses lû ziplar
Adina dal *starmun!*²⁶
224. Per buc stover bargir,
Sas scriver silla tabla:
„Igl ei aunc buc madir,“
Scô scheva l' uolp en fabla.
225. En fablas eis davéras
Capavel fabricant!
Che ellas seien véras,
Manzegna stat garant!
226. Uss vî has ina buna,
Jeu hai mo detg il vér,
Tgî ch' auters tont scar-
vuna,
Ha sèz in cor tut nér.“
227. Sin quella prèsa vâ
Il fadiscus cun fèl,
El ha per quella gâ
Litgau avunda mèl.
228. Er nus uss levan ir,
Il Suisse lai nus buc ô,
Fâ nus cun el vegnir,
Badiarl' sc' in Cicerô.
229. „Lubeschien, mes signurs!
Jeu prend la libertat
De aunc mussar duas flurs,
Ch' ein vera raritat!
230. Stovesses tgau sgartar
Ils dis de vossa véta,
Sche lesses tralasar
A quellas la viséta.
231. Nies paviglion Nuvèglia
Meretta distincziun,
Formesch' ina mervèglia
De noss' exposiziun.

²⁶ Stramonium, L., starmun, Stechapfel.

232. Jeu hai surpriu „*regie*“
De nossa presentada,
Surpriu la „*garantie*“
Per buna gartigiada.
233. Sin nossas conferenzas
Funcziunel scô Scolastus,
Hai bunas referenzas —
Perfin en a Damascus.
234. Cheu vein nus la *Bistor-*
ta,²⁷
Magnific exemplar!
Ragisch cun *dubla* storta,
Latin per translatar.
235. Da vegl per tal motiv
Ragisch de siarp numnada,
Duev' esser vomitiv
Encunter tussegada.
236. In diever tut plî saun
Dad ella fan el Nord,
Fagend cun ella paun,
Plitost de néra sort.
237. In mûster hai salvau,
Ma ei vegnius scô secs,
Bugen er vegn smesau
Vid ils plî buns confects!
238. Tier nus nus preferin
Stizun dils Saracens,
Tenin cun la salin
E ses gustus parents.
239. Per auter la bistorta
Sâ far enqual miracla,
Bia mals ston far la storta,
Cû ella vegn cun farcla.
240. Ord in schî bien rhizom
Che arda en cotschnur,
Stô nèscher in fegliom,
Ch'ha ina dretga mur.
241. Da Theobald vègn mèss
A pèr cun il *matun*,²⁸
Quei pia dir voless:
En latg ei in rehun.
242. Tscheu vegn *nuvègl-am-*
fîbi,²⁹
In catschadur de vâglia,
De fugentar arrîvi
Roschadas de squâglia!
243. Ma il *nuvègl-il peiver*³⁰
Survarga el en forza;
Cû quel vegn per far
tscheiver,
Scarpétla piarda scorza.
244. Aunc vein nus duas pa-
renzas,
Vegnidas sin viséta,
Tier bunas occurenzas
Tut fâ ge biala veta.
245. Tscheu sesa cumar *Schu-*
la,³¹
Ell' ha venal burgaz;
Nuidis van per gula,
Ma lû siglentan gats!
246. Scorbut e melanîa
Bî ston sbrigar scô 'l huz,
Survegnan la murîa,
Udend burlir quei muz.
247. Han ils affons schlignau
Il tussegau *rancugl*,³²
Han els *latgluf* tschitschau
Ord tussegau enzugl:

²⁷ Polygonum Bistorta, ragisch siarp, Natterwurz, Ochsenzunge.

²⁸ Meum-Mutellina, L., matun, muot, Muttern.

²⁹ Polygonum amphibium, L., Flohknöterisch.

³⁰ Hydropiper, L., Wasserpfeffer.

³¹ Rumex acetosa, L., schula, Sauerampfer.

³² Ranunculus acris, L., rancugl tussegau, Giftranunkel, Euphorbia, L., Wolfsmilch.

248. Lû schûla ad els porta
In spèrt e bien remiedi,
Al tîssi dat la torta,
Ei pigns il quen dil miedi.
249. Uss aunc less supplicar
Per ina reverenza,
Jeu quella less schar dar
A noblezia de parenza.
250. Ord Frontscha arrivada,
A casa beinvegnida,
Modern dal tut fittada,
Signura distinguida!
251. Per transportar capî
Ha in vagun pustau,
Per buc struclar capî,
Ins ha il tètq alzau!
252. Siu art vâ en cuschina,
Ei fina conditora,
Scô tala ha adina.
Honor fatg alla Flora.
253. Saveis uss dir siu num?
Ne stoi memoria ârver?
Ell' ha — il tgau sisum,
Igl ei madame *Rhabarber*.³³
254. Per dar in bien avis,
Ch'ell' hagi nuot per mal,
Caussetta da Paris
A tuts dat per regal.
255. Il plî bugen nus vèssen,
Saveismadame Rhabarber,
Sche mûster grond vus
dèsses
De vin e mèl Rhabarber!“
256. Riend mettein capiala,
Suisse arva uss purtèglia;
Vein giu gnanc liung' uriala
El pavignon Nuvèglia.
257. Caussetta nus struclein
El maun de nies Gionin,
Ei fâ ad el scô bein,
A nus fâ siu enclin.
258. „Vus veis ranschau pulit!
Stei bein signur Scolastus!
Neve — in grond salid
Sche vegnel a Damascus!“
259. „Voilà! *bazar Plantain!*
Nous vender buns bon-
bons!
Bonbons dil ver plantain!
Messieurs, cumprar bon-
bons!
260. L'hiver, cû vègn la toux,
Lû vus saver bien gré
D'haver cumprau da nous
Plantain schî bienmarché!
261. Nus vender er sirup,
Flacons cun étiquette?
Voilà la mort du croup!
Déjeuné à la fourchette!“
262. Aschia raschunond
Sedrova bracca dama,
Romontsch franzos tschin-
schond,
Fagend terment reclama.
263. Reclama pil *plantagen*³⁴
E ses products famus,
Bonbons, sirup plantagen,
Davér, ein buns per nus.
264. In miedi végl, Themson,
Ha fatg la discuvrètga
Cont ils plantagens pon,
Scô Plinius dat perdètga.
265. La fama ei carschida
Lunschô sul fil de stréha,

³³ Rheum officinale, Rhabarber.

³⁴ Plantago, L., plantagen, Wegerich, Wegetritt.

- Sil vér bein reducida,
Adina ei aunc réha.
266. Plantagen ei Sibilla
Che cusa bein las plagas
E mai la sia guila
Lai nescher tussegadas.
267. Scô aur fâ buc ruina,
Plantagen stat cauziun
Encunter la purgina
De rucs e corrupziun.
268. Scô el en igl extern
Tegn buna disciplina
Fâ 'l era egl intern
Lavur ch'ei bun' e fina.
269. El fâ, scô num di clar,
Cun lontschas bia attaccas
Encunter il rampar
De nauschas Armagnaccas.
270. El fétga, fora, sdreina,
Catarrhs ston ir en bova,
La aria vegn sereina,
Ei vegn fatg via nova.
271. Lai pi' encrescher mai
Ded ir tier il plantagen,
El scatsch' a ti, jeu sai,
Enqual stinau lentagen.
272. Ne vala forsa stgisa
Ch'el seigi grev d'anflar?
Cû el ha priu la disa
De vias pertgirar!
273. Baghègia sî casetta
Mintg' onn adina nova
E rasa scô rosetta,
Otg travs bugen el drova.
274. Scô franc mintgin ha viu,
En verd ein coloradas
- Las aisas dil plantschiu,
Cun gniarva ein sulcadas.
275. Ils fils van serasond
En treis ne tschunc cur-
vadas.
Puspei van concentrond
El péz las lur armadas.
276. Plantagen, il *major*,³⁵
Vul fundament plî lad,
Ch'el possi er star or
Cun siu tschacô la stad.
277. Quel ha el empristau
Von temps d'in grenadier,
Stat bein ad in schuldau,
Schege ch'ei buc de fier.
278. Ditg ha 'l de pesentar
Colurs per epolettas,
Zacû lai sî fermar
Las grondas *violettas*.
279. Plantagen, il *mesaun*,
Bein tont scô pô sestenda,
Ma lû cun tgau cotschnaun
Seferm' a mèsà senda.
280. Il tierz, *plantagen lontschia*,
Ha giu il ver carschên,
La sia feglia tonscha
Encunter firmament.
281. Perquei ein ses cavels
Schi mellens daventai,
El mir' surô a tschels
Ch'ein anavos restai.
282. A nus plantagen quora
Suentar sc'in totô,
Adin' ei della buora
De far in holdriô.

---

³⁵ *Plantago major*, L., plantagen grond, großer Wegerich. Pl. me-
dia, L., pl. *mesaun*; pl. *lanceolata*, pl. *lontschia*, Spitzwegerich. Il pl.
grond ha stamins violets, il *mesaun cotschnaun*, il pl. *lontschia mellens*.

283. El vâ sc'in Kneippianer
Cun solapei tut niua,
'l ei ge Plantagoaner,
Survegn la pial mai criua.
284. Ins dat ad el er num
Perquei *il pass de via*,
El passa scô in um
Che drova lada via.
285. Serenta, sils calcogns,
Sefulsch' en ils faldaus,
Entras negins zacogns
Pô el vegnir scassaus.
286. Vâ tiels Americans,
Er quels vul el far salvs,
Ha num tiels Indians
Il pass dils umens alvs.
287. Ma uss, madame Plantain,
Adieu! jeu vî pustar
Savens bonbons plantain,
E sin tgamin nudar!
288. Riend vom vinavon;
Cheu audel. legher clom;
Tgî vâ leu sezuppond
Davos il spèss fegliom?
289. Mirei, cò ina flur
Atras il verd terlischa
En in schî bî azur,
Scô violetta bischa!
290. Mo mira siador!
Jeu sai, tgî eis — la *Vrona!*³⁶
Ge, tuorna siador,
Schiglioc fâ mal totona!
291. Sin quei la flur schanada
Puspei ensî sestorscha,
En sia bial' egliaada
Maletg dil tschiel nus por-
scha.
292. Ei buc in toc azur
Dil firmament pli bî
Daus giu sin tei, o flur,
Per esser tiu tschupî?
293. Ge, in tschupî azur
Cun quater fins rudials!
Tgî mai ha dau color
A quels durai curals?
294. Mintgin ei in rudiel,
La roda vâ ensî;
Havend color dil tschiel,
Vul tut sefar ensî.
295. Las flurs ein sefultschidas
Scô sin mischun las biuas,
Perquei ensî volvidas
Ha Vrona sias iuas.
296. „Vus iuas schî duradas,
Pertgei ensî pendis?“
„Nus lein 'gnir madiradas
Per meisa dil parvis!“
297. En stiva della Vrona
Ins vesa tagliau or
Simbol che ella drova,
*Arcun en fuorma cor.*³⁷
298. Davéras quel figura
Las ovras ch'ella fâ
Ed attestar premura
Strusch in scô ella sâ.
299. Cun tuos e compagna
Beinduras dat in scart
En pintga harmonia
E lai sentir siu art.
300. En troccas er mischeida
Plantagen, cuagat,
Cun quella sort muneida
Siglenta il bagat.
301. En siu scaffet conserva
Preziusa pergameina,

³⁶ Veronica officinalis, L., Ehrenpreis.

³⁷ Il sem de Veronica ha fuorma cor.

- Tras quella seconserva
Fetg nobla la schlateina.
302. Vron' ha d'in retg de
Frontscha
Medaglia de honor,
De quei fâ pintga tschon-
tscha
La nossa buna flur.
303. Pil retg, taccaus da lèpra,
Ei deva nin agid,
Cû vegn dabot scô zèbra
La Vrona cun salit.
304. Da tgî ei stad' clamada?
D'in sabi erudit?
Na, d'in nuorser anflada
Vegnid' ei sia vertit.
305. Ad el fâ retg damonda:
„Ma cô mai discuvrètg
Has sia forza gronda?
Cô has ti encurètg?“
306. Sin quei il bien pistur
Raquenta lû il fatg
Ch'el veva cun la flur
Giu ina gâ il Matg.
307. „In dî hai viu battaglia
De tschiarva cun il luf;
La tschiarva cun cornaglia
Ha dau al luf in puf.
308. Il luf ha dau in uorl,
Sefâ dabot ord puorla,
Mond tgau ad el entuorn;
Dal mal recent el uorla.
309. Ma er la buna tschiarva
Ei nauschamein blessada,
Vâ encurrend in' jarva
Per sia medegada.
310. Per *ina* spèrt s'enrèglia
Cun in aparti gust,
Cun plaga secavèglia
Sin quella giu a sust.
311. En quort fuv' medegada
E sauna nossa tschiarva,
Aschî er revelada
Vertit de quella jarva.
312. Hai ella rabitschau
E mèss en grondas buor-
sas,
Savens lû applicau
Cun frètg per mias nuor-
sas.
313. Jeu ella hai plantau
Entuorn la mia zona,
Hai ella mo numnau
La mia buna *Vrona*.
314. Vend ella tei gidau,
Nies bien e niebel rètg,
Sche aulza ell' in pau,
Dai num che ei endrètg.“
315. Sin quei respond' il retg,
Da Vrona incantaus:
„Siu num ei tut endretg,
Ma dei vegnir alzaus.
316. La Vrona sei Veronica;
Quei num sei alla flur
Enzenna allegorica
E *premi de honor*.
317. Anflein nus buc Veronica
Sin via dolorosa?
Bein leu terlich' simbolica
De quella valerusa!
318. Bein ella ha porschiu
Cun cor fendiu per miez
A Christus, fegl de Diu,
Che suava saung, il piez!
319. Il retg dellas dolurs
Ha ella benediu,
Cun ella er las flurs
Che han siu num surpriu.
320. Per quei, o buna flur,
Ti has al retg mortal

- A mi priu la dolor
E mei spindrau dal mal.
321. Perquei er anavos
Dat oz il siu malètg
A ti il retg franzos
Ch'ha giu cun tei gartètg.
322. A ti per la carezia
Dun *premi* de *honur*,
Tei mettel en noblezia,
Ti restas *mia flur*.
323. Tiu num' a mi resunà
Scô ina vusch melodica,
Ti restas mia buna
Amitg' Veronica.“ —
324. „Saprist! ventira, Vrona!
Jeu vegn per gratular!
— Clom' tut buffond ma-
trona,
Che vegn per visitar.
325. Da Gion, il Poligon,
Ual uss hai enderschiu,
— Nus vein il telefon —
Ti — sas, tgei hai udiu?
326. Ti seies premiada
Vegnid' en prima classa!
Cun doctorat ornada!
Quei ei ventira grassa!“
327. „Adina novas caussas
Ti fas sgular per l'aria;
Probabel sei mo flausas,
Ti eis ge la *Fumària!*“³⁸
328. „Tont grau sas ti a mi,
Cû portel bunas novas!
Surlai a mi tschupî,
Sche ti el buca drovas.
329. Ei bien il sesbassar,
Ma meglier, sas amitga,
Ei aunc il sedustar,
Scô schèva nies aug Bitga.
330. Ma tùccas a miu num
Savesses ti spargnar;
Ti sas ge che miu num
Ei in da respectar.
331. Perderts han rutt il tgau
Miu num per explicar!
Il ver han mai anflau
Ed ei schî lev d'anflar!
332. Quei dî che miu padrin
Ha mei battiau Fumària,
El veva cun bien vin
Voliu scatschar *malària*.
333. Curdar ha 'l tschunsch
saviu,
Tumend tont fètg malària
E senz' ch'el vess voliu
En Scilla de Fumaria!“
334. „Davéras ina Scilla
Ti eis cun tia liaunga!
Da quell' adina stilla
Il plaid scô ina zaunga.
335. Perquei ils vegls striuns
Els arts dell' aucuparia
Gizzavan lur tizzuns
Cun peiver de fumaria!
336. Fagevan cun fimèras
Seglir las vivas larmas
E stender spèrt fagevan
Tier asens gronds las ar-
mas!“
337. „Uss cala, ti biglaffa!
Hermèra de tschaguolas!
Fai sî en tia scaffa
Las scombigliadas zuolas.
338. Jeu sundel uss sils onns,
Savens davos la péгна,
Jeu gidel ils affons
E fetsch la flurmadrèгна.

³⁸ Fumaria officinalis, L., Erdrauch.

- Vein celebrau ventschidas
Solemn culs spusadurs.
356. Vegnî savens a meisa,
Senz' esser envidai,
Nus schétgs stai sî da
meisa
Tier els nus essan mai!
357. Tier els nus essan stai
Plazai scô nozzadurs,
Dad els vegnî gastai
Scô fussen trubadurs.
358. En calisch cun burniala,
Che ha dieschdubla pézza
Anflein miola biala,
Che nossa seit bein stézza.
359. Vein fatg enqual baracca,
Mirau a funz el glas,
Fultschiu en la casacca
Il dir sil funz dil glas.
360. Entochen giun tschaler
Vein fatg la inspecziun
E bréls pigl aviuler
Vein mess en spediziun!
361. Nus vein mo priu la
gromma
E schau il latg sgarmau,
Aunc quel tier els dat
flomma
E biars ha medegau.
362. Sin els stat ge scô cruna
Ils nums ch'han surve-
gniu:
Urticla Nossadunna,
Scô er *agid de Diu*.
363. *Da vegl* tiels spusadurs
Vegnevan las zarclunzas,
- Ma oz per donn dils purs
Ein biaras — *emblidunzas*.
364. Mo paucas plî san dir,
Tgî seîn ils spusadurs
E quei ei da bargir,
Ma buc pils spusadurs!
365. Dil rèst ils spusadurs
Savessen num midar
Il num *ils bunsodurs*
Ei fuss ed els de dar.
366. Els han en lur fegliam
In grazius aroma
De moschus e balsam,
Scô sora lur, Glechoma.
367. Percunter il lur frar,
Il *ner*, ch'ha num Bal-
lôt —⁴¹
Da quel buc s'empitschar!
El ei in galiôt.
368. El hagi fatg in pact
Cun quel giusut, il *ner*,
Havend in tal contact,
San ins capir siu *ner*!
369. Quel 'stgass haver in mèl!
Da quel stun jeu dalunsch!
Ins franc muréss dal fèl,
Sche ins schigiass siu
punsch!
370. O vâ matgiert patratg!
Jeu sgolet tier *miu*
tschétsch;⁴²
Quel dat ge mèl scô latg,
Tier el sun jeu a métsch.
371. Adin' tier el rasada
Ei meisa cun dulcezia,
Adina ha rugada,
Naschida da carezia.

⁴¹ Ballóta nigra, L., schwarzer Andorn.

⁴² Lamium album, L., tschétschamèl, urticlamorta, Bienensaug, Taubnessel. L. purpureum. L. maculatum, L. Echium vulgare, L., tgausiarp, raspacots, Natternkopf.

372. Adina ei pinada
Sin meisa la marena,
Mai dat ei sevilada,
Cû miu palpin sestenda.
373. Mai dat a mi la torta,
Schegè che fetsch discus!
O na! *l'urticlamorta*
Dess ô il cor a nus.
374. Siu fégl ei cor tut verd,
Siu calisch muossa dents!
Quels vegnan morder, cert,
La flur ch'ei endadens!
375. Vul forsa flur serender?
Ha sî bandiera alva!
Vul ella sedefender?
Lai crescher ge la barba!
376. Ses frars fan vérs spettâ-
chels,
Revolvan las culissas,
Sin tgau purpur cuntâchels
Dar vulan a milissas.
377. Ei par' ch'ei stai a scola
Tier miu cumpar *Tgau-*
siarp,
Ge, quel schî fétg cambrola
Da mét, scô ina siarp!
378. Tier el cun miu azur
La frin' ei colorada,
Precis tras quei azur
Per mei vegn reservada.
379. El vul ge sia flur
A mi schar tut apôsta,
Perquei el cugl azur
Mes adversaris dôsta.
380. Tgausiarp ei in scalorgia,
Sa far la tschéra brutta,
El di bugen la storgia
Ch'el vendi ô tschigutta!
381. El volva sc'ina sétta
Ensî ils ses barbots,
- Catsch' els en cotschna
grétta,
El ei ge — *raspacots!*
382. Cû vul serrar la végnâ,
Cun forza sesburétscha
El grisch della palégna,
Tgausiarp — prend scô
capétscha.
383. Ord bucca spalancada
Sestendan scô gits dents
Cun liaunga bifurcada
Ils tschunc stamins ro-
vents!
384. Davéras in spuentègl
Che vâ cun gniucamenta!
A mi ei in risvègl
De quorer cun la brènta!
385. Mei lai el raccoltar
Scô vî, en sias végnas,
Sâ er buc lamentar
Da mias catavégnas.
386. Cumpar par' in rubiesti,
Ma ei sincers e buns,
El zuppa en siu résti
Remiedis biars e buns.
387. Il siu smaccau fegliam
Sil tgietschen inflommau
Setschenta scô balsam,
Il fiug ha prèst stizzau.
388. Siu zenn, metal azur,
Adin' ei viults ensî,
Adina dat sinsur:
Cont bî eis ei leusî!
389. Ma stai! jeu sun planâri!
Oz sun jeu s'entardaus!
Ei tucca da Rosâri!
Ei vegn ded ir en „saus“!
390. Ei vegn da caminar
Scô aunghel Gabrièl,

- Schiglioc oz megna tard
Arrivel tiel appèl!“
391. Propèllers el gia mova,
Els van leu susurrond!
Sch'in *spèrt scô quel* —
sedrova,
Ge, lû vaî rabitschond.
* * *
392. „Ti Raspacots preschau!
Ti tùccas da Rosâri
Stagn baul! ti has spuen-
tau
Puspei il nies canâri!
393. Ge, el — il miu car tschut
Che vegn sin miu scusâl,
In pei vess gleiti rut,
Udend il tiu signal!
394. Aviul ei nies Castor,
El ei nies hortulan,
El vâ cun carr motor,
El vâ cun aeroplan!
395. El vegn damaun sglar
Puspei tier sia Flora!
Vegnin el salidar
Scô aunghel dell' Aurora!
396. Nus flurs, nus mein cun
siemi
El jert dil paradis,
Prendein scô la Noëmi
Sî spîgias pil parvîs!
397. Nus flurs ord paradis
Bargend mein cun las
steilas,
Bugen en il parvîs
Von nus schein ir las
steilas.
398. Las larmas de nus flurs
Han sî alzau las steilas,
Perquei ei plov' aururs
Sin nus da tschiel de stei-
las!
399. Per nus ei la rugada
Naschida ord carezia,
Perquei vegn er midada
En mèl de spir dulschezia!
400. *Nies mèl ei pia spîsa*
Che vegn a nus furnida
Ord tiara paradisa,
Ei spîsa benedida...“